

Program för arbetsliv, jämslällldhet och integration

Sveriges ordförändeskap i Nordiska ministerrådet 2024

Regeringskansliet
Arbetsmarknadsdepartementet

Förord

Visionen om att Norden ska vara världens mest integrerade och hållbara region 2030 kommer att vara vägledande för det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet. En gränsöverskridande, inkluderande, jämställd och väl fungerande gemensam nordisk arbetsmarknad har en central betydelse för förverkligandet av denna vision.

Under det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2024 kommer ett antal aktuella frågeställningar inom arbetslivs-, jämställdhets- och integrationsområdet att lyftas fram som utgör viktiga områden att samarbeta kring på nordisk nivå.

De frågor som kommer att vara särskilt i fokus under 2024 rör kompetensförsörjning, rörligheten på arbetsmarknaden, den gröna omställningen, arbetslivskriminalitet, hedersrelaterat våld och förtryck, arbetsmarknadsetablering, arbetsrelaterad dödlighet och ekonomisk jämställdhet. Genom att initiera projekt och samarbeten, skapa mötestillfällen för diskussioner och lärande är vår förhoppning att vi under det svenska ordförandeskapet kan skapa förutsättningar till inhämtning av ny kunskap och ett aktivt och ömsesidigt nordiskt erfarenhetsutbyte.

Något som även kommer att ske under ordförandeåret är att nya samarbetsprogram för åren 2025–2030 ska fastställas för Ministerrådet för arbetsliv och Ministerrådet för jämställdhet och LGBTI samt ett nordiskt samarbetsprogram om integration. Dessa samarbetsprogram kommer att präglade mycket av det framtida nordiska samarbetet.

Inom Arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområden kommer vi att arrangera möten och evenemang i flera delar av Sverige och även synliggöra det nordiska samarbetet på den internationella arenan. Det faktum att 2024 utgör ett jubileumsår då vi har haft en gemensam nordisk arbetsmarknad i 70 år kommer särskilt att uppmärksammas och firas.

Vi ser fram emot samarbetet 2024!

Johan Pehrson
Arbetsmarknads- och
integrationsminister

Paulina Brandberg
Jämställdhetsminister och biträ-
dande arbetsmarknadsminister

Inledning

Överenskommelsen om en gemensam nordisk arbetsmarknad som undertecknades den 22 maj 1954 och trädde i kraft den 1 juli samma år har utgjort en av hörnstenarna i det nordiska samarbetet under 70 år. Möjligheten för arbetskraftens fria rörlighet mellan de nordiska länderna ansågs på 1950-talet vara till gagn för den ekonomiska och sociala utvecklingen i Norden.

Möjligheterna som skapades för arbetssökande att flytta eller pendla till andra nordiska länder där det fanns jobb och för arbetsgivare att finna behövlig arbetskraft från övriga nordiska länder har haft stor betydelse för arbets- och näringslivet i Norden. Även om vi lever i en alltmer globaliserad värld där samarbetet inom EU/EES är mer i fokus och där EU-rätten har ersatt eller infört mer långtgående bestämmelser än det nordiska samarbetet är det viktigt att slå vakt om den nordiska gemensamma arbetsmarknaden när vi blickar framåt.

Globalisering, digitalisering, teknikutveckling och grön omställning innebär att samhället och arbetsmarknaden förändras i högt tempo. Redan nu råder brist på arbetskraft inom flera branscher och sektorer i alla nordiska länder och självstyrande områden och det är troligt att denna brist kommer att förvärras ytterligare i framtiden. Vilken roll kommer den gemensamma nordiska arbetsmarknaden att spela då? Kommer de nordiska länderna att konkurrera om samma arbetskraft eller kan länderna tillsammans samarbeta och hitta lösningar på kompetensbrister?

Möjligheten till en sysselsättning på den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har betydelse och koppling till många politikområden. Det är viktigt att arbetsmarknaden inkluderar alla oavsett till exempel ålder, kön, sexuell läggning, könsidentitet eller uttryck, om du har en funktionsnedsättning eller om du är född i eller utanför Norden. Arbetslinjen och vikten av egen försörjning genom eget arbete har till exempel en direkt påverkan på den ekonomiska

Foto: Maskot/TT.

jämställdheten och är en förutsättning för kvinnors och mäns möjligheter att fatta självständiga ekonomiska beslut.

Vidare kan ett gränsöverskridande samarbete kring arbetslivskriminalitet skapa en ökad trygghet på den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. En säker och utvecklande arbetsmiljö, goda villkor för arbetstagare och rättvis konkurrens är även centrala för en väl fungerande och hållbar gemensam arbetsmarknad. Arbetsmarknadsetablering för utrikes födda kvinnor och män har också en stark koppling till den gemensamma arbetsmarknaden inte bara ur ett individ- och samhällsperspektiv utan även ur ett kompetensförsörjningsperspektiv.

Prioriterade områden

En gemensam nordisk arbetsmarknad i 70 år

Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden utgör ett mycket centralt element i det nordiska samarbetet och därför kommer det svenska ordförandeskapet att anordna ett jubileumsevent i juni 2024 för att uppmärksamma vad den gemensamma arbetsmarknaden har betytt för Norden i 70 år. Det blir även fokus på vad som behöver vidareutvecklas för att säkerställa ökad gränsöverskridande arbetskraftsmobilitet samt hur samarbete kring gemensamma utmaningar om kompetensbrist kan underlätta matchningen.

Inför jubileumseventet har Nordiska ministerrådets ämbetsmannakommitté för arbetsliv gett forskningssinstitutet Nordregio i uppdrag att studera vad den gemensamma arbetsmarknaden har betytt för den nordiska regionen under 70 år och vilken typ av kompetens som kommer att efterfrågas i de nordiska länderna i framtiden. OECD har även fått ett uppdrag att studera olika reform- och förändringsarbeten som pågår hos arbetsförmedlingarna i de nordiska länderna och hur detta kan inverka på deras roll att främja en inkluderande nordisk gemensam arbetsmarknad.

Nordisk-baltiskt samarbete kring arbetslivskriminalitet

Arbetslivskriminalitet leder till många negativa konsekvenser; det blir en snedvriden konkurrens, det är en inkomstkälla för den grova organiserade brottsligheten och arbetskraften riskerar att utnyttjas på olika sätt vilket gör att otryggheten i arbetslivet ökar. Det är därför viktigt att bekämpa brott, fusk och missbruk kopplat till arbetsmarknaden. Här är det betydelsefullt att samverka även över landgränserna.

Under Sveriges ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2024 kommer det att vara ett särskilt fokus på nordisk-baltiskt samarbete om arbetslivskriminalitet. Inför ordförandeskapet har Sverige undersökt möjligheterna för att skapa ett mer formaliserat nordisk-baltiskt nätverk som kan förbättra och stödja samarbete och gemensamma åtgärder, underlätta tillgången till information och tjänster, samt öka kapaciteten och kunskapen. Ett seminarium kommer att anordnas i september där framgångsrika arbetssätt, samarbetsformer och insatser från de nordiska och baltiska länderna lyfts fram, samt där det även blir fokus på hur det går att utveckla det nordisk-baltiska samarbetet.

Foto: Thomas Adolfsén/Scandinav.

Grön omställning på arbetsmarknaden

Den gröna och digitala omställningen på arbetsmarknaden leder till stor efterfrågan på arbetskraft och ställer samtidigt krav på nya behov av kompetens. Detta leder till betydande utmaningar för kompetensförsörjningen i de nordiska länderna. Inte minst gäller det i norra Sverige där den gröna omställningen är i framkant i världen. De norra regionernas tillgångar på älvar, malm och skog är basen för omställningen som skapar jobb, konkurrenskraft och stärker förutsättningarna för ett mer hållbart samhälle. Men det är inte bara arbetskraft som behövs till de nya gröna industrietableringarna utan kompetensbehovet sträcker sig längre än så och samma utmaningar finns även i de övriga nordiska länderna.

För att öka kunskapen och få ett mer samlat grepp om vilka utmaningar den gröna omställningen på arbetsmarknaden för med sig kommer det årliga arbetsmarknadsministermötet i Nordiska ministerrådet för arbetsliv (MR-A) att anordnas i Stockholm i november 2024.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Hedersrelaterat våld och förtryck (HRV) kräver ökad uppmärksamhet och synlighet för att detta våld och förtryck effektivt ska kunna förebyggas och bekämpas. Inom jämställdhets- och hbtqi-sektorn kommer därför det nordiska HRV-arbetet att lyftas fram under det svenska ordförandeskapet. Ett långsiktigt och strategiskt mål är att stärka och utveckla det nordiska arbetet, bland annat genom ökad kunskap om hur de nordiska länderna och de självstyrande områdena arbetar med frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive arbete med hbtqi-personer.

Det nordiska samarbetsorganet Nordisk kunskap om kön (NIKK) har fått i uppdrag att genomföra en studie som kartlägger arbetet med hedersrelaterat våld i Norden. Denna studie kommer att utgöra en grund för den temadiskussion som Nordiska ministerrådet för jämställdhet och LGTBI (MR-JÄM) kommer att genomföra under ministermötet i november. I anknytning till minister-

mötet kommer även ministrar från de baltiska länderna att bjudas in för att tillsammans med MR-JÄM diskutera våld mot kvinnor och ha strategiska utbyten inom ramen för det baltiska samarbetet på jämställdhetsområdet. Det svenska ordförandeskapet kommer också fortsatt synliggöra och främja en nordisk röst mot det växande motståndet mot jämställdhet och hbtqi-personers lika rättigheter i olika internationella sammanhang.

Ekonomisk jämställdhet och kvinnors ekonomiska självständighet

Ekonomisk jämställdhet och kvinnors ekonomiska självständighet är en förutsättning för jämställda samhällen. Under det svenska ordförandeskapet kommer olika aspekter på detta tema att lyftas fram, bland annat behovet av en jämställd och trygg arbetsmarknad där kvinnor och män har samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

Ekonomisk jämställdhet kommer bland annat att diskuteras i samband med att Sverige har ansvar för att arrangera nordiska event under FN:s kvinno-kommission (CSW) i New York i mars samt vid ett seminarium som genomförs i Sverige i juni på temat utrikes födda kvinnors arbetsmarknadsetablering. Temat är angeläget ur flera aspekter, inte bara ur perspektivet ekonomisk jämställdhet och kvinnors ekonomiska självständighet, utan även som en fråga om förbättrad integration, liksom hållbar ekonomisk utveckling och konkurrenskraft i den nordiska regionen.

Frågor om ekonomiskt våld som kvinnor och män kan utsättas för som en direkt följd av ekonomiskt beroende av en partner kommer också att belysas under det svenska ordförandeskapet. Det är ett tema som ligger i skärningspunkten mellan två prioriterade områden i kampen för jämställdhet: vikten av kvinnors ekonomiska självständighet och behovet av att förebygga och bekämpa könsbaserat våld.

Foto: Maskot/TT.

Arbetsrelaterad dödlighet i Norden

Förändringar på den nordiska arbetsmarknaden i form av tillkomsten av mer atypiska och osäkra arbeten, arbete hemifrån och arbete utanför kontoret/arbetsplatsen och digitalisering av arbetsuppgifter kan ha stark inverkan på arbetsmiljön och arbetsvillkoren. Ohälsosam arbetsbelastning och stress är risker som nämns men även sedan länge kända arbetsmiljörisiker som till exempel asbest, damm och buller kvarstår. Nordiska ministerrådets arbetsmiljöutskott har finansierat en nordisk studie som undersöker uppskattningen av arbetsrelaterade dödsfall i de nordiska länderna som kan hänföras till olika arbetsmiljöexponeringar. Studien har gjorts i anslutning till ILO:s globala koalition Task Group on Data, Future of Work och Vision Zero. För att skapa större kunskap om hur den arbetsrelaterade dödligheten kan minska kommer det svenska ordförandeskapet tillsammans med den svenska ILO-kommittén att arrangera ett seminarium i samband med firandet av Världsarbetsmiljödagen i april 2024 där den nordiska studien presenteras och diskuteras.

Etablering på arbetsmarknaden och mer jämställda möjligheter till integration

Utrikes födda och i synnerhet nyanlända har ofta svagare anknytning till arbetsmarknaden än de som är födda i något nordiskt land. Detta gäller särskilt för utrikes födda kvinnor. Inom integrationsområdet kommer det svenska ordförandeskapet att ha fokus på hur etableringen på arbetsmarknaden kan förbättras. Där kommer samlad nordisk kunskap om validering och bedömning av utländsk kompetens, digitala möjligheter och hur utrikes födda kvinnors och mäns föräldraskap påverkar möjligheterna att etablera sig på arbetsmarknaden lyftas fram. Detta kommer att ske i samband med att en nordisk integrationskonferens arrangeras i december i samarbete med Nordiska ministerrådets samarbetsprogram för integration samt Nordens Välfärdscenter.

Det blir även fokus på möjligheter, åtgärder och strategier för att öka utrikes födda kvinnors arbetsmarknadsetablering i Norden i samband med ett seminarium om ekonomisk jämställdhet och kvinnors ekonomiska självständighet i juni.

Preliminärt kalendarium 2024

- 10–14 mars CSW med särskilda nordiska event, New York
- 26 april Världsarbetsmiljödagen med nordiskt tema, Stockholm
- 12 juni Seminarium: Vägar till jämställd integration - utrikesfödda kvinnors arbetsmarknadsetablering, Göteborg
- 18–19 juni Jubileumsevent – 70 år av gemensam nordisk arbetsmarknad, Malmö
- 12 sept. Nordisk–baltiskt seminarium om arbetslivskriminalitet, Stockholm
- 23 okt Konferens om transpersoners livsvillkor med fokus på arbetslivet, Stockholm
- 5–6 nov. Nordiskt arbetsmarknadsministermöte, Stockholm
- 27 nov. Nordiskt jämställdhetsministermöte, Stockholm
- 27 nov Nordisk-baltiskt ministermöte om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, Stockholm
- 11–12 dec. Nordisk integrationskonferens, Stockholm

Ämbetsmannakommitté- och utskottsmöten samt möten i arbetsgrupper som leds av Sverige inom ramen för det nordiska ministerrådssamarbetet

- 6–7 feb. Ämbetsmannakommittén för jämställdhet och LGBTI, virtuellt
- 12–13 mars Arbetsmarknadsutskottet, Lillehammer
- 13–14 mars Arbetsmiljöutskottet, Köpenhamn
- 2-3 maj Arbetsrättsutskottet, Helsingfors
- 16–17 april Ämbetsmannakommittén för arbetsliv, Stockholm
- 11–12 juni Ämbetsmannakommittén för jämställdhet och LGBTI, Göteborg
- 11–12 juni Nätverket för jämställdhet i arbetslivet, Göteborg eller Stockholm, TBD
- 11–12 juni Nätverket om hedersrelaterat våld, Göteborg eller Stockholm, TBD
- 10–11 sept. Arbetsmarknadsutskottet, Stockholm
- 11 sept. Arbetsmiljöutskottet, Stockholm
- 11 sept. Arbetsrättsutskottet, Stockholm
- 1–2 okt. Ämbetsmannakommittén för arbetsliv, Köpenhamn
- 2–3 okt. Ämbetsmannakommittén för jämställdhet och LGBTI, Köpenhamn
- 28 nov. Nordisk-Baltisk-Polska EU-informationsgruppen, Bryssel
- 11–12 dec. Nordiska ämbetsmannagruppen kring integration, Stockholm

Regeringskansliet

Växel: 08-405 10 00

www.regeringen.se

**Nordiska
ministerrådet**